

AKTUALNA TEMA

Potrebujeemo nacionalno zdravstvo

Je že tako, da zdravi ne razume bolnega, kajti zdravje dobi vrednost šele, ko zbolimo. Takrat smo sposobni v živo začutiti, kako res je, da je vse stvari mogoče urediti, če si le pri zdravju. Zdravje pa ni le odsotnost bolezni, marveč pomeni tudi psihično trdnost in ekonomsko brezskrbnost.

Vsi vemo, v kako zagatnem položaju se ta čas nahaja naše zdravstvo in z njim tudi mi, ki se imenujemo njegovi porabniki. Prav zato smo za skupni govor občinskih glasil iz Ljubljane in regije zaprosili primarij dr. Majdo Ustar, predsednico mestnega komiteja za socialno in zdravstveno varstvo Ljubljana, ki hkrati dela tudi kot specialistka pneumologije v pljučnem dispanzerju Zdravstvenega doma Vič, Rado Žitnik, pomočnika predsednice komiteja in Jožeta Novaka, predsednika skupščine medobčinske zdravstvene skupnosti ljubljanske regije.

dr. Majda Ustar

Rado Žitnik

Jože Novak

V kakšnem položaju je ta čas naše zdravstvo? Kje so korenine za tako stanje? Ali bo mogoče obdržati zdajšnje raven zdravstvenih storitev?

Prim. dr. Ustar: »Nikjer na svetu ni zdravstvo poceni, kajti z razvojem tehnike se je pojavila potreba po sodobni opremljenosti, ki je draga. Prav gotovo pa je med vzroki za stanje, v katerem zdravstvo je, za agonijo, če lahko tako rečem, njegova razdrobljenost; v Sloveniji imamo 63 SIS-ov. Strmeti pa bi morali k nacionalnemu zdravstvu, k enotni strokovni metodološki konceptu. Mi smo v preteklosti poskušali reševati zdravstvo z raznimi ukrepi, ki pa vsi niso bili uspešni. Slovenija, ki ima dva milijona prebivalcev, ne potrebuje večjega števila kliničnih centrov in zapiranja v regije. Tudi to nas je pripeljalo v položaj, v katerem smo. Situacijo, v katerem zdravstvo je, pa kaže tudi njegov delež v družbenem proizvodu.«

Za zdravstvo namenjamo vedno manj

Ali obstajajo novejši podatki o tem, kakšen ta delež je?

Prim. dr. Ustar: »Delež zdravstva v družbenem proizvodu republike je leta 1979 znašal 5,3 odstotka, v Ljubljani 6,2 lani je bil v Sloveniji 5,1 odstotka, v Ljubljani pa le 4,5, kar je komajda mogoče verjeti. Hkrati nas je zadel še interventni zakon in prišlo je do blokade sredstev. Znan je podatek, da v Ljubljani občinski SIS-i zaostajajo s plačili za tri mesece.«

Med ukrepi, ki naj bi prinesli zdravstvu nekaj denarja, je tudi participacija, ki je bila ob uvedbi leta 1979 zamišljena bolj kot vzgojni ukrep. Po 1. juliju letos pa je samoudeležba bolnika postala resna prepreka za iskanje pravočasne zdravniške pomoči.

Prim. dr. Ustar: »Ta participacija je bila palica z dvema koncema. Udarila je marsikatero občana, predvsem tistega z majhnimi ali nizkimi osebnimi dohodki, starejše ljudi, invalidske upokojece in kronične bolnike. Vemo pa tudi,

da so bile zato nekaj mesecev naše bolnišnice prazne, kar je zanje pomenilo izpad dohodka. Ta visoka participacija ima za posledico, da ljudje odlašajo s prihodom k zdravniku, misleč, da se bodo pozdravili sami od sebe. Zdravniki na kliniki vedo povedati, v kako težavnem stanju so ljudje prihajali k njim. Trdim, da zdravstvo mora biti dostopno vsem ljudem, zato je bolj pošteno in socialno, da zdravi ljudje plačujejo za bolne, ne pa da si kot bolnik dvakrat udarjen. Pravica do zdravja je ena osnovnih človeških pravic in zato mislim, da je solidarnost tu potrebna.«

Kolikšen pa je sploh delež participacije v prihodkih zdravstva?

Žitnik: »V skupnih prihodkih zdravstva znaša participacija pet odstotkov. Od 1. julija dalje je ta ukrep ekonomska nuja. Računamo pa, da se bo ta participacija z Novim letom normalizirala,

znižala, in se potem revalorizirala v skladu s samoupravnim sporazumom.«

Prim. dr. Ustar: »Zdravstvo od te participacije nima nič, dobi pač toliko manj, kot ljudje skoz njjo prispevajo. Obstajajo variante, kaj naj bi se s participacijo zgodilo po 1. januarju. Po enem izmed predlogov, naj bi v stomatologiji zmanjšali dajatve za polovico, cenejši bi naj bili tudi recepti, prvi pregledi in še nekatere druge stvari.«

Najpogostejša obolenja

Zanimivo bi bilo izvedeti, čeprav to ne spada na »denarno« področje zdravstva, katera obolenja so pri nas najpogostejša?

Prim. dr. Ustar: »Obolenost se seveda spreminja. Na prehodu v 21. stoletje so podatki za ZDA: na prvem mestu srčna obolenja, sledijo rak, pljučni rak, možganske prizadetosti zaradi sprememb v ožilju, na osmem mestu pa kronični bronhitis. Podobno je tudi pri nas.

Ljubljana je med večjimi kraji v Sloveniji v kurilni sezoni na tretjem mestu glede koncentracije dima in žveplovega dioksida. Ta onesnaženost ozračja je eden od več vzrokov, ki imajo za posledico veliko obolenost dihal, ki so tudi najpogostejše razlog za prihod k zdravniku splošne medicine. Zaradi kroničnega bronhitisa, ki ga je iz leta v leto več, je bilo v Ljubljani v lanskem letu izgubljenih 38.247 delovnih dni.«

Slišati je govornice, ki so najbrž povezane z ukinjanjem nekaterih dislociranih ambulant, da se zmanjšuje obseg osnovnega zdravstvenega varstva.

Prim. dr. Ustar: »Svetovna zdravstvena organizacija je izdala parolo: zdravje vsem do leta 2000. Tudi mi smo v aktivni fazi, da dajemo prednost osnovnemu zdravstvenemu varstvu, ki je veliko cenejše od bolnišničnega. V njegovem okviru se tudi rešuje 80 do 85 odstotkov vseh primerov. Naš koncept je približati osnovno zdravstveno varstvo ljudem, vendar če obstoj ambulate ni ekonomsko upravičen, denimo da vanjo ne prihaja dovolj bolnikov, še zlasti pa, če je v bližini urejen zdravstveni dom, si to zaradi skromnih denarnih možnosti ne moremo dovoli-

ti. Bolnišničnih ustanov pa imamo v Sloveniji dovolj, še zlasti, ker si prizadevamo zmanjšati hospitalizacijo in bolnišnično zdravljenje. vrhunske medicino imamo v Kliničnem centru, ki ni samo ljubljanska, marveč republiška ustanova, kar radi pozabljamo. Je pa res, da v Ljubljani nimamo regionalne bolnice in UKS opravlja tudi to nalogo.«

Novak: »Kar zadeva organiziranost v zdravstvu, bi morali v okviru Slovenije, ki je majhna, imeti eno samo rizično skupnost za kompletno zdravstvo, predvsem kar zadeva financiranje te dejavnosti, normativov in standardov. Doseči pa bi morali tudi večjo racionalizacijo. Ta težka situacija je med družbenimi dejavnostmi najbolj prizadela prav zdravstvo, ki na nekatere vrste stroškov, kot na primer energija, hrana in zdravila, ne morejo vplivati. Na stroške lahko vplivajo la prek osebnih dohodkov, ki pa so v zdravstvu že tako nizki, hkrati pa v strukturi vseh izdatkov, za razliko od šolstva na primer, pomenijo le manjši del.«

Bela halja ne potrebuje manj denarja kot modra

Zdravstvo samo ne bo zmoglo rešiti nakopičenih težav. V republiki bi se morali odločiti, katere dejavnosti imajo prednost in jih ustrezno financirati. Problematični so tudi osebni dohodki zaposlenih v zdravstvu. Kako to vpliva na delo?

Prim. dr. Ustar: »Prvi pogoj seveda je, da v zdravstvu res izpeljemo gospodarno ravnanje, vendar to pa ne more iti v nedogled. Zdravstveni delavci mora biti za svoje delo primerno plačani. Bolan človek ne more biti prepričan, slabi ali dobri volji zdravnika in sestre. Gotovo

Jože Nartnik

Jože Mandelj

Anton Zdešar

Urška Vampelj

Ana Strgar

NAŠA ANKETA

Kako priti do zdravnika?

Pravijo: starejši ko si, bolj ležeš v naročje zdravniku. Razne bolezni in druge nadloge si po »Abrahamu« čisto kar podajajo kljuko, zdravnik pa je največkrat daleč, težko dostopen ali pa ga sploh ni, in človeku pač ne preostane drugega, kot da si pomaga kakor ve in zna.

Z gradnjo novih zdravstvenih postaj in odpiranjem novih ambulant, se je po tej plati marsikje premaknilo na bolje, ponekod pa je, kot so nam povedali tudi naši tokratni sobesedniki, urejeno zdravstveno varstvo še vedno zbolj pobožna želja.

Jože Mandelj, upokojenec s Škofljice: »Zdaj ko smo tu na Škofljici dobili novo zdravstveno postajo, bo vprašanje zdravstva v kraju v večji meri rešeno. Poprej smo morali tovrstno pomoč največkrat iskati v Ljubljani. Še posebej, kar zadeva zobozdravniška. V šoli, kjer smo imeli zadnje čase ambulantno, smo sicer za silo omilili hudo prostorsko stisko, ki nas je dajala poprej, vendar pa tudi tu ni bilo prostora za kaj več, kot splošnega zdravnika.«

Anton Zdešar, avtomehanik iz Stranske vasi: »Zdaj bo že kakih sedem ali osem let, kar sem bil nazadnje pri zdravniku. Nimam namreč nobenih večjih težav z zdravjem, razen če me morda kdaj boli glava. Moti pa me, da so prispevki za zdravstvo postali tako visoki. En siromak si komajda še lahko privoščil primerno zdravstveno oskrbo, in če bo šlo tako naprej, bodo prav kmalu samo bogati lahko še bolni.«

pa je, da s takimi finančnimi sredstvi, v taki agoniji, v socialnem nemiru, se ne da mirno delati in zdraviti ljudi, ki jih je treba velikokrat tudi pomiriti s pravilno besedo. Zato mislim, da ne moremo reči, da bela halja potrebuje manj denarja kot modra.«

Koliko besede pa imajo samoupravne interesne skupnosti pri oblikovanju zdravstvene politike?

Novak: »Skoraj nič, saj nam vse predpisuje interventna zakonodaja; znotraj teh omejitev in ukrepov je treba spraviti vse stroške. Kljub temu, da smo stiskali, zmanjševali, poskušali ukinjati nekatere pravice, so stroški veliko hitreje naraščali kot pa so bile naše možnosti. Znotraj omejitvenih ukrepov torej lahko vplivamo le še pri osebnih dohodkih.«

V Ljubljani se tudi pogovarjamo o ukinitvi občinskih SIS-ov in ustanovitve enega samega s posameznega področja za vse mesto.

Žitnik: »Mislim, da je za Ljubljano dovolj, če imamo za eno interesno področje samo eno interesno skupnost, z enim žiro računom in z večjo maso denarja, kar bo omogočalo boljše gospodarjenje. V Ljubljani imamo vendarle že zdaj enotno prispevno stopnjo in politiko razvoja. Mislim, da je predlog, ki je zdaj v obravnavi, pozitiven.«

Kaj pomenijo zdajšnje razmere za razvoj zdravstva? Kaj torej lahko pričakujemo prihodnje leto?

Prim. dr. Ustar: »Brez denarja, dobre organizacije zdravstvene službe in brez strokovne kontrole dela ne bo mogoče dobro opraviti. Prav tako pa bi bilo treba iztrošeno opremo nadomestiti z novo, mi pa imamo vse manj denarja.«

Žitnik: »Z novo zakonodajo so se materialni stroški in osebni dohodki vendarle nekoliko sprostili; to nam prinaša 19 milijard in 200 milijonov dinarjev, zato bo tudi predlog mestnega izvršnega sveta za korekturo prispevne stopnje še v tem mesecu. Če bi hoteli obdržati to raven zdravstvenega varstva v Ljubljani, bi morala prispevna stopnja znašati 9,4 odstotka. Ta denar bo stanje le nekoliko ublažil, ni pa pričakovati, da bi v SIS zaključili pozitivno.

Jože Nartnik, orodjar z Dobrove:

»Najbolj me jezi, ker je pri zdravniku čisto takšna gneča. Kadar pridem v našo krajevno ambulantno, moram vedno dolgo čakati. Tako velik kraj kot je naš, bi vsekakor potreboval kak večji zdravstveni center in ne zgolj te skromne prostore, ki jih imamo zdaj. Težave pa so tudi z zobarjem: domačini morajo navadno čakati tudi po dva meseca, da jih sprejmejo, medtem ko je kak tujec takoj na vrsti.«

Ana Strgar, medicinska sestra z Lavrice:

»Tu na Lavrici imamo v tem oziru dve možnosti: lahko hodimo v zdravstveni dom na Rakovnik ali pa v ambulantno na Škofljico. Sama v glavnem hodim na Rakovnik, ko pa sem enkrat imela večje težave z zdravjem, naš zdravnik pa je bil na dopustu, sem pa šla na Škofljico, kjer so me takoj sprejeli in mi postregli.«

Urška Vampelj, učenka OŠ iz Grabna pri Dobrovi: »Sama sem dobila zdravniško pomoč še vselej, kadar sem jo potrebovala. Ko sem na primer pri treh letih imela slepič, so mi hitro pomagali v Zdravstvenem domu na Viču in me poslali naprej v Klinični center in Infekcijsko kliniko. Hkrati s slepičem, sem imela tedaj tudi hudo krvavo grlo.«

Zdaj v glavnem redno obiskujem samo še našega zobozdravnika, ki pa se ga seveda niti malo ne bojim. BRANKO VRHOVEC

Žirija za podeljevanje priznanj Osvobodilne fronte slovenskega naroda pri Mestni konferenci SZDL Ljubljana

RAZPISUJE ZA LETO 1989

10 srebrnih priznanj OF za območje mesta

Srebrna priznanja se podeljujejo ob obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda posameznikom in organizacijam za dolgoletno prostovoljno družbenopolitično delo, za dosežke trajne vredenosti pri uresničevanju političnih nalog in ustavne vloge socialistične zveze, predvsem pa za razvijanje samoupravnih, medčloveških in delegatskih odnosov in uveljavljanje revolucionarnih tradicij, še posebej v mestu Ljubljana.

Predlagatelji so lahko družbenopolitične organizacije, organizacije združenega dela in krajevne skupnosti, družbenopolitične in samoupravne skupnosti, družbene organizacije in društva.

Predloge za srebrna priznanja OF naj pošljejo predlagatelji žiriji za podeljevanje priznanj Osvobodilne fronte slovenskega naroda pri mestni konferenci SZDL Ljubljana, najkasneje do 31. januarja 1989. O predlogih odloča mestna konferenca SZDL oziroma predsedstvo na svoji seji.

Žirija za podeljevanje priznanj OF pri MK SZDL Ljubljana

Sprejem borcev – jubilarov

Predsednik občinske skupščine Peter Vrhunc in predsednik občinske ZZZB NOV Alojz Škufca sta v četrtek, 8. decembra sprejela skupino naših borcev NOV, ki so prav letos zaokrožili 80 ali 70 let življenja. V navzočnosti predstavnikov občinskega družbenopolitičnega življenja je jubilarne, ki so vsi po vrsti nosilci partizanske spomene, še posebej pozdravil Peter Vrhunc, general Alojz Žokalj-Džidži pa se je v imenu nagradencev zahvalil za izkazano pozornost in simbolična darila. Na sprejem so bili povabljeni: Lojze Dimic, Albin Kovač, Alojz Žokalj, Adolf Osterc, Marija Plempelj, Vilma Pirkovič in španski borec Jose Nose (ta je bil žal odsoten), medtem ko so Franca Šetino in Matija Mačka obiskali že poprej na njunem domu.

B. Vrhovec